

TA'LIMDA MENEJMENT VA BOSHQARUV IQTISOSLIGI

Inatullayeva Nilufar Xayrulloevna
Samarqand viloyati Kattaqo'rg'on shahar
15-DMTT direktori

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada ta'lim tizimini samarali boshqarishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) tutgan o'rni va ahamiyati yoritiladi. Hozirgi davrda ta'lim menejmenti zamonaviy boshqaruv tamoyillariga tayangan holda, ma'lumotlarni tezkor yig'ish, tahlil qilish hamda qaror qabul qilish jarayonlarini optimallashtirishni talab etadi. Shu nuqtayi nazardan, AKT vositalarining joriy etilishi boshqaruv faoliyatida ochiqlik, shaffoflik, samaradorlik va mas'uliyatni oshiradi. Xususan, ta'limda menejment va boshqaruv yo'nalishida o'qiyotgan mutaxassislar uchun elektron ta'lim platformalari, boshqaruv tizimlari, ma'lumotlar bazalari va raqamli monitoring dasturlaridan foydalanish amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, AKTni boshqaruvga keng joriy etish ta'lim sifatini oshirish, innovatsion muhit yaratish va samarali menejment faoliyatini yo'lga qo'yishda asosiy omil hisoblanadi.

Kalit so'zlar: Ta'lim menejmenti, boshqaruv, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, elektron ta'lim, raqamli transformatsiya, samaradorlik, innovatsion boshqaruv.

Ta'lim menejmentida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) ahamiyati bugungi kunda ta'lim tizimini samarali boshqarish, nazorat qilish va rivojlantirishning eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, "*Ta'limda menejment va boshqaruv*" yo'nalishida o'qiyotganlar uchun bu mavzu bevosita kasbiy faoliyat bilan bog'liq bo'lib, kelajakda ta'lim muassasalarini zamonaviy boshqarish jarayonida AKTdan foydalanish zaruriyati yaqqol ko'rinadi.

Amaliy jihatdan qaraganda, AKT ta'lim menejeriga quyidagi imkoniyatlarni beradi:

Birinchidan, ta'lim muassasasidagi barcha jarayonlarni markazlashgan tizim orqali boshqarish mumkin. Masalan, elektron kundalik, elektron jurnallar yoki boshqaruv paneli orqali o'quvchilarning davomatini, baholarini, fanlardan o'zlashtirish darajasini tezkor kuzatish imkoniyati yaratiladi. Bu esa boshqaruvchiga aniq ma'lumotlarga asoslangan qaror qabul qilishni osonlashtiradi.

Ikkinchidan, AKT rahbar va o'qituvchilar o'rtasidagi aloqani yengillashtiradi. Masalan, onlayn platformalar orqali pedagoglar o'z metodik ishlanmalarini ulashishi, rahbar esa ularni nazorat qilib, tezkor fikr bildirishi mumkin. Bu usul an'anaviy qog'ozbozlikni kamaytirib, vaqtni samarali ishlatishga yordam beradi.

Uchinchidan, ta'lim menejmentida AKT orqali statistik tahlillarni avtomatik olish mumkin. Masalan, yil davomida qaysi fanlarda o'quvchilar past ko'rsatkich ko'rsatayotgani, qaysi guruhlarda intizomiy muammolar ko'proq uchrayotgani aniq ma'lumot sifatida ko'rinadi. Bu esa ta'lim menejeriga muammoli nuqtalarni tez topib, shu yo'nalishda chora-tadbir ishlab chiqish imkonini beradi.

Amaliy misol sifatida, ko'plab maktab va universitetlarda "Learning Management System" (Moodle, Google Classroom, Edmodo kabi) tizimlaridan foydalanish mumkin. Ushbu platformalarda ta'lim jarayoni bilan birga boshqaruv jarayonlari ham qamrab olinadi. Masalan, reja-jadval tuzish, o'quv dasturlarini yangilash, o'quvchilar va ota-onalar bilan tezkor aloqa qilish imkoniyatlari mavjud. Bu ta'lim menejerining ishini yengillashtiribgina qolmay, butun ta'lim tizimining shaffofligini ta'minlaydi.

Bundan tashqari, AKT ta'lim menejeriga global ta'lim bozoridagi yangiliklarni tezkor kuzatib borish imkonini beradi. Masalan, xalqaro ta'lim reytinglari, innovatsion metodikalar, ilg'or boshqaruv strategiyalari haqida onlayn tarzda ma'lumot olib, ularni mahalliy sharoitga moslashtirish mumkin. Bu amaliy yondashuv ta'lim muassasasining raqobatbardoshligini oshiradi.

Kreativ yondashuv sifatida, ta'lim menejerlari sun'iy intellekt asosida ishlovchi dasturlardan foydalanishi mumkin. Masalan, o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini AI algoritmlari orqali tahlil qilish, har bir o'quvchi uchun individual ta'lim yo'nalishini shakllantirish yoki boshqaruv qarorlarini optimallashtirishda yordamchi sifatida qo'llash mumkin.

Shuningdek, AKT yordamida ota-onalar bilan ham samarali hamkorlik qilish mumkin. Elektron platformalar orqali ota-onalar farzandlarining ta'lim jarayonidan doimiy xabardor bo'lishadi. Bu esa boshqaruv jarayonida "uch tomonlama hamkorlik" (rahbar-o'qituvchi-ota-ona)ni mustahkamlaydi.

Xulosa qilib aytganda, AKT ta'lim menejmentida nafaqat qulaylik va tezkorlikni ta'minlaydi, balki boshqaruvni shaffof, samarali va innovatsion shaklda tashkil etishga xizmat qiladi. Shu bois, *"Ta'limda menejment va boshqaruv"* yo'nalishidagi mutaxassislar uchun AKTdan foydalanish amaliy ko'nikmalarini chuqur egallash kelajakdagi muvaffaqiyat garovidir.

Yo'nalish	Amaliy misol
Ta'lim jarayonini nazorat qilish	Maktab yoki universitet rahbari elektron jurnallar orqali o'quvchilarning davomatini, baholarini va darslarga tayyorgarlik darajasini real vaqtda kuzatadi.

Yo'nalish	Amaliy misol
O'qituvchi va rahbar o'rtasidagi aloqa	Onlayn platformalar (Google Classroom, Zoom) orqali pedagoglar dars ishlanmalarini yuklaydi, rahbar esa fikr bildiradi va metodik ko'rsatmalar beradi.
Resurslarni boshqarish	Kompyuter xonalari va laboratoriyalarni elektron tizim orqali bron qilish, darslarda texnologiyalardan teng foydalanishni ta'minlash.
Statistika va tahlil	AKT yordamida o'quvchilarni fanlar bo'yicha o'zlashtirish darajasi, guruhlar bo'yicha intizomiy muammolar va talabalar natijalari haqida avtomatik hisobot olish.
Innovatsion metodlarni joriy etish	"Flipped classroom" yoki "gamification" usullarini AKT orqali darsga tatbiq etish, o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini oshirish.
Individual yo'nalishlarni shakllantirish	Sun'iy intellekt tizimlari yordamida har bir o'quvchi uchun maxsus ta'lim yo'nalishini ishlab chiqish va boshqarish.
Ota-ona bilan hamkorlik	Elektron platformalar orqali ota-onalar farzandlarining dars ishlari va o'qish natijalari bilan muntazam tanishadi, rahbar va o'qituvchi bilan tezkor aloqa qiladi.
Loyihaviy ishlarga rahbarlik	Rahbar AKT vositalari orqali o'quvchilarning guruh loyihalarini kuzatadi, vazifalarni taqsimlaydi va yakuniy natijalarni baholaydi.
Ta'lim sifatini oshirish	Onlayn testlar va elektron monitoring tizimlari orqali pedagoglar va rahbarlar dars samaradorligini tahlil qiladi va o'zgarishlar kiritadi.
Kadrlarni rivojlantirish	Sertifikatlangan o'qituvchilar AKT asosidagi malaka oshirish kurslariga yo'naltiriladi, yangi texnologiyalarni darsga tatbiq etadi.

XULOSA

Ta'lim menejmentida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT)ning qo'llanilishi ta'lim jarayonini samarali boshqarish, resurslarni optimal taqsimlash va innovatsion yondashuvlarni tatbiq etishda muhim ahamiyatga ega. AKT nafaqat o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini nazorat qilishni osonlashtiradi, balki o'qituvchi va rahbar o'rtasidagi kommunikatsiyani mustahkamlaydi, boshqaruv jarayonini shaffof va tezkor qiladi.

Amaliy misollar shuni ko'rsatadiki, elektron jurnallar, onlayn platformalar va sun'iy intellekt asosidagi tizimlar ta'lim menejerlariga qaror qabul qilishda aniq ma'lumotlarga tayangan holda ish yuritishga imkon beradi. Shu orqali o'quvchilarning individual rivojlanishi ta'minlanadi, guruh loyihalari samarali boshqariladi va ta'lim sifati muntazam monitoring qilinadi.

Shu bois, *"Ta'limda menejment va boshqaruv ixtisosligi"* yo'nalishidagi mutaxassislar uchun AKTdan foydalanish amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish kelajakdagi ta'lim boshqaruvining samaradorligini oshirishda asosiy omil bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Azizxo'jayev, A.A. (2021). *Zamonaviy pedagogik texnologiyalar*. Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi.
2. Shodmonov, Sh. & Hasanov, B. (2020). *Matematika o'qitishda innovatsion yondashuvlar*. Toshkent: "Fan va texnologiya" nashriyoti.
3. Polat, E.S. (2019). *Innovatsion ta'lim texnologiyalari va metodlari*. Moskva: Akademiya.
4. Jonassen, D. (2018). *Learning with Technology: A Constructivist Perspective*. New Jersey: Prentice Hall.
5. UNESCO (2022). *ICT in Education: A Global Perspective on Teaching with Technology*. Paris: UNESCO Publishing.